

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 4 – 120 год.;

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Рік підготовки – 3, семестр – 6

Компонент освітньої програми – обов'язкова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

Львів – 2024

АНОТАЦІЯ

Основні завдання практичних занять полягають у засвоєнні теоретичних положень фінансового права України. У процесі обговорення, студенти навчаються формулювати і викладати свої думки і висновки, застосовувати теоретичні положення відповідно до практичних вимог законодавства в Україні. Основою ефективного розгляду положень фінансового права України на практичних заняттях є вивчення лекційного джерела і особливо нормативно-правових актів. Опанування положень курсу передбачає не тільки міцне засвоєння визначень тих чи інших категорій, характерних рис та ознак, але й розуміння різних точок зору провідних науковців.

Важливим для засвоєння студентами навчального матеріалу є опрацювання рішень Європейського суду з прав людини, вивчення рекомендованих у програмі законодавчих та відомчих нормативних актів, а також спеціальної літератури.

Навчальна дисципліна «Фінансове право України» є обов'язковою навчальною дисципліною, що належить до циклу спеціальної (фахової) підготовки за освітньою програмою «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право», яка викладається в 5 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – екзамен в 5 семестрі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – опанування студентами механізму виникнення, зміни та припинення фінансово-правових відносин, здобуття ними глибоких системних знань норм права, які регулюють публічну фінансову діяльність та фінансово-правові відносини, що виникають в її процесі, а також засвоєння студентами особливостей їх прояву у різних сферах цієї діяльності, та розуміння шляхів та методів розв'язання складних фінансово-правових проблем.

Викладання дисципліни «Фінансове право України» має науково-практичне спрямування для формування у студентів правосвідомості та високої правової культури.

Завдання – набуття студентами знань щодо особливостей публічних фінансових правовідносин; засвоєння ними норм фінансового права, які регулюють фінансову діяльність і фінансову систему України; фінансовий контроль, бюджетний устрій і бюджетний процес, податкові, кредитні, страхові, банківські і валютні правовідносини, розуміння специфіки фінансових перерозподільних відносин.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових

семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право України» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального (в тому числі земельного та аграрного) і процесуального права.

ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Фінансове право України» здійснюється в одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язку навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Екзаменаційні білети з дисциплін, містять 3 питання, що включають матеріал навчальної програми, яка використовується в процесі навчання.

Студент на іспиті з навчальних дисциплін кафедри отримує білет, на якому є пронумеровані питання та чисті аркуші паперу.

Студенти повинні бути максимально уважними даючи відповіді, щоб не помилитися.

Категорично заборонено використовувати будь-який додатковий матеріал (Кодекси, закони, мультимедія тощо).

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення екзамену у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів іспиту проводиться публічно.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів екзамену проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП».

Доступний за посиланням:
<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Фінансове право як галузь права

Теоретичні основи фінансової діяльності. Роль фінансової сфери у структурі господарства та її взаємозв'язок з матеріальним виробництвом і невиробничою сферою. Фінансова система як об'єкт правового регулювання. Фінансова криза в Україні. Фінансово-правова політика України, її завдання та зміст у сучасних умовах. Роль фінансового права в реалізації фінансової політики. Пріоритети фінансового права. Поняття, джерела та предмет фінансового права. Методи правового регулювання в фінансовому праві. Принципи фінансового права. Співвідношення фінансового права з іншими галузями права України. Функції і місце фінансового права в системі права України. Система фінансового права як науки та навчальної дисципліни.

Тема 2. Фінансово-правові норми та відносини

Поняття фінансово-правових норм. Особливості фінансово-правової норми. Класифікація фінансово-правових норм: за характером правового припису; за змістом; в залежності від регульованих суспільних відносин. Логічна структура фінансової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція. Особливості санкцій фінансово-правових норм. Поняття фінансових правовідносин, їх особливості та види. Юридичний склад фінансових правовідносин. моністична і плюралістична теорія об'єкта фінансових правовідносин. Суб'єкти фінансового правовідносини, їх класифікація. Характеристика змісту фінансових правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин.

Тема 3. Фінансовий контроль в Україні

Сутність, види, форми, принципи і методи проведення фінансового контролю. Правове забезпечення фінансового контролю. Фінансова дисципліна. Державний фінансовий контроль. Органи бюджетного, податкового контролю, страхового нагляду, їх компетенція. Правові основи аудиторської діяльності, аудиторський контроль. Рахункова палата. Міністерство фінансів і фіскальні органи. Банківський контроль. Організаційно-правові гарантії реалізації фінансових прав громадян. Способи та форми захисту фінансових прав громадян. Роль громадських фінансових об'єднань у захисті фінансових прав громадян.

Тема 4. Бюджетне право і бюджетний процес в Україні

Бюджетна система та бюджетної устрій України. Структура бюджетної системи. Організаційні та функціональні принципи бюджетної системи. Поняття, види доходів бюджетів, їх формування та зарахування. Бюджетні кредити. Дотації, субвенції та субсидії. Співвідношення доходів і видатків бюджету. Поняття дефіциту бюджету, його граничні обсяги.

Поняття і склад бюджетної класифікації. Поняття, зміст, принципи міжбюджетних відносин. Бюджетне і податкове регулювання. Поняття бюджетного процесу та його учасники. Правовий статус органів, які мають бюджетними повноваженнями. Стадії бюджетного процесу. Порядок складання проекту бюджету, його розгляду і затвердження. Порядок внесення змін і доповнень до закону про державний бюджет.

Тема 5. Податкове право і податкові правовідносини

Поняття, ознаки податку та збору. Види податків. Принципи оподаткування. Податкова система України. Елементи юридичного складу податку. Поняття та зміст, правовий статус учасників податкових правовідносин. Правове регулювання податкових відносин з іноземним елементом. Джерела податкового права. Поняття податкового законодавства. Податкове право як підгалузь фінансового права: поняття, предмет, методи та джерела. Співвідношення фінансового права з податковим правом. Податкові правовідносини. Учасники податкових правовідносин, їх права, обов'язки, відповідальність. Платники податків, податкові агенти, податкові органи, митні органи, фінансові органи. Банки як суб'єкти податкових правовідносин. Мито. Види мита. Податковий контроль: поняття, види, форми, стадії. Проведення у справі про податкове правопорушення.

Тема 6. Державний кредит

Поняття і значення державного кредиту. форми державного кредиту. Поняття, види і структура державного та муніципального боргу. Внутрішній і зовнішній борг. Державний борг України, державного боргу. Внутрішній і зовнішній державний борг, джерела забезпечення. Граничні обсяги державного і муніципального боргу, здійснення видатків на обслуговування боргу. Форми державного і муніципального боргу. Внутрішній і зовнішній державний борг. Поняття державного кредиту. Державні, регіональні та місцеві позики Управління державним боргом: поняття та методи. Обслуговування державного боргу. Державні позики, облігації, які реалізуються населенню.

Тема 7. Правові основи загальнообов'язкового державного страхування

Страхове право, система страхового права, джерела страхового права. Поняття страхування. Організація страхової справи. Види страхування. Майнове і особисте страхування. Страхування осіб, які перебувають на державній службі. Суб'єкти страхових правовідносин. Страхувальники, страховики, застраховані особи. Обов'язкове пенсійне страхування. Обов'язкове медичне страхування. Обов'язкове соціальне страхування. Обов'язкове страхування банківських вкладів. Права громадян, юридичних осіб і громадських організацій в галузі страхування. Контроль у галузі страхової діяльності. Юридична відповідальність за порушення законодавства про обов'язкове загальнодержавне страхування.

Тема 8. Правові основи банківської діяльності

Банківська система: поняття, склад, функції. Правовий статус Національного Банку України. Взаємовідносини Національного Банку з кредитними організаціями. Нагляд Національного Банку України. Поняття і роль банківської системи, структура банківської систем. Правове становище комерційних банків і небанківських кредитних організацій. Поняття банківського права, його місце в системі національного права. Система банківського права. Загальна частина банківського права та особлива частина банківського права.

Джерела банківського права. Банківські правовідносини, суб'єкти банківських правовідносин. Правовий режим банківського кредиту. Поняття, принципи і види банківського кредиту. Відповідальність за порушення банківського законодавства.

Тема 9. Поняття і зміст валютного регулювання. Валютний контроль в Україні

Поняття валюти та валютних цінностей. Валюта України. Іноземна валюта. Види валют. Валютні операції. Правила здійснення валютних операцій. Порядок здійснення угод з дорогоцінними каменями і металами. Валютні операції: об'єкти, суб'єкти, класифікація. Сторони валютних операцій: поняття та види. Права та обов'язки резидентів і нерезидентів. Поняття і зміст валютного регулювання. Повноваження органів державної влади у сфері валютного регулювання. Національний банк України як суб'єкт валютного регулювання. Участь кредитних організацій у валютному регулюванні. Валютний контроль: поняття та значення. Основні напрямки валютного контролю. Суб'єкти валютного контролю. Органи, що здійснюють валютний контроль. Відповідальність за порушення законодавства про валютне регулювання.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти та практика їх застосування

1. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
4. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03. 2011. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
5. Про утворення Державної аудиторської служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-%D0%BF>
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
9. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
10. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-175>
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
13. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України 08.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
14. Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
15. Про страхування: Закон України від 07.03.1996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80>
16. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
17. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне

- страхування: Закон України від 08.07.2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
18. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
19. Господарський кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
20. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Спеціальна література

1. Chornous Y., Denysenko S., Hrudnytskyi V., Turkot O., Sikorskyi O. Legal Regulation of Cryptocurrency Turnover in Ukraine and the EU. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. Volume 22, Special Issue 2, 2019. URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-regulation-of-cryptocurrency-turnover-in-ukraine-and-the-eu-8439.html>.
2. Derevyanko V., Pashkov V., Turkot O., Zahrisheva N., Bisiuk O. Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine Problems and Perspectives in Management. Volume 18, Issue 1, 2023. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3551076.
3. Бурковська А.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах: навчальний посібник / А.В. Бурковська, Т.І. Лункіна. К.: ЦУЛ, 2024. 208с.
4. Бюджетний кодекс України. Науково-практичний коментар: / за ред. Л.К. Воронової. М.П. Кучерявенка. Х.: Право. 2024. 608 с.
5. Гаврилюк Р.О. Дія норм податкового права в часі, просторі та за колом осіб / Р.О. Гаврилюк. *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту*. 2024. Вип.2, Т.2. С.149-154.
6. Гетманцев Д.О. Юридична відповідальність за податкові правопорушення: наук.-практ. посіб. / Д.О. Гетманцев, Р.В. Макарчук, Я.С. Толкачов. К.: Юрінком Інтер, 2023. 752 с.
7. Головашевич О.О. Фінансове право: посіб. для підгот. до іспитів / О.О. Головашевич, О.О. Дмитрик, М.П. Кучерявенко, К.О. Токарева. Х.: Право, 2023. 228 с.
8. Живко З.Б. Банківська діяльність. Навч. посіб. / З.Б. Живко. К. Алерта, 2022. 248 с.
9. Жорнокуй Ю.М. Фінансове право: підручник / Ю.М. Жорнокуй, О.В. Кашкарьова, Т.В. Колесник та ін., за заг. ред. О.М. Бандурки та О.П. Гетманець. – 2-ге вид. доп. та перероб. – Харків: Екограф, 2023. 500 с.
10. Заверуха І.Б. Проблеми правового регулювання боргових зобов'язань, гарантованих урядом України // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту*. І.М. Проць, Ю.С. Назар. *Науковий вісник ЛьвДУВС*. 2021. № 4. С.222-234.
11. Податкове право України: підруч. / М.П. Кучерявенко. Х.: Право. 2020. 528 с.
12. Роль В.Ф. Фінансове право. Навч. посіб. / Роль В.Ф., Сергієнко В.В., Попова С.М. К.: ЦУЛ, 2023. 392 с.
13. Рябініна Л.М. Банківські операції: навч. посіб. / Рябініна Л.М., Няньчук Н.Ю., Ухлічева Л.І. Одеса: ОДЕУ, 2023. 536 с.
14. Словник фінансово-правових термінів / [Антипов В.І. та ін.; за заг. Удовик М.С. та ін.]; за заг. ред. А.Г. Чубенка. К. : НАВС, 2024. 304 с.
15. Фінансове право: Навч. посіб. / Укладачі: Курило В.І., Білошкурська, З.П., Бурлака С.І. Умань: ВПЦ «Візаві», 2024. 775 с.
16. Фінансове право. Навч. посіб. / За заг. ред. С.І. Лучковської. К.: КНТ, 2024. 296с.
17. Фінансове право: навч. посіб. / За заг. ред. А.Г. Чубенка. – К.: КНТ, 2024. 600 с.
18. Фінансове право: підруч. / О.П. Гетманець, О.М. Бандурка – Харків : Еспада. 2024. 416с.
19. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: навч. посібник / О.А. Шевчук. К.: УБС НБУ, 2024. 418 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

4. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.

6. Офіційний сайт Базы українського законодавства в Інтернет. Режим доступу: www.lawukraine.com.